

Az európai büntetőjog története

Olvasóleckék és tanulási útmutatók

Prof. Dr. Karsai Krisztina, DSc

SZTE ÁJTK Bűnügyi Tudományok Intézete

2. lecke – Európai integráció – belügyek?

1. Tekintse meg a 2. videóleckét!

2. Előzetes agytorna

Milyen új helyzeteket kellett megoldani a négy alapszabadság elismerése és érvényesítésének következtében a büntetőjog eszközeivel? Milyen kihívást támaszt a nemzeti büntetőjogi rendszerek elé a személyek szabad mozgása? És az áruk szabad mozgása? A szolgáltatások szabadsága, különösen a szolgáltatások igénybevételének a szabadsága?

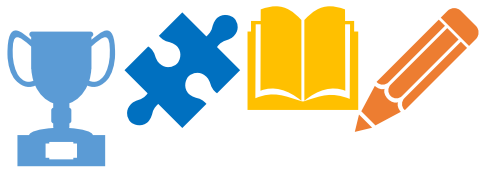
3. Az európai büntetőjog fogalma

Olvassa el az európai büntetőjog fogalmáról szóló összefoglalót!

4. Európai integráció-elmélet

Az uniós integrációt a nemzeti (tagállami) szuverenitás átadása és az uniós (korábban közösségi) szupranacionális szint saját – tagállamtól független – hatásköreinek megteremtése alakítja, az

intézménytörténet jelentős mérföldkövei is ezt a folyamatot lendítik előre.

A büntetőjogot érintően ez a kérdés leginkább úgy jelentkezik, hogy

- mivel az uniós, szupranacionális szintnek eredetileg nem voltak önálló hatáskörei a büntetőjogi védelmet illetően,
- viszont keletkeztek olyan, a tagállamoktól független érdekei, amelyeket a büntetőjog eszközeivel kellett védeni,
- az integrációs lépések egyfelől annak lehetőségét alakítják ki, hogy az Unió képes legyen legalább elérni a tagállamok büntetőjogi rendszereinek mozgásba lendülését az EU-s érdekek védelmében;
- másrészt pedig az önálló (közvetlen) büntetőjogi kompetencia megteremtése felé való törekvés is tetten érhető.

Mutassa ki, hogy **a megbízó-ügynök politikatudományi modellje** miként érvényesül az Európai Unióban és miként lehet azt értelmezni a büntetőjogi integráció területén!

Olvasnivaló ehhez:

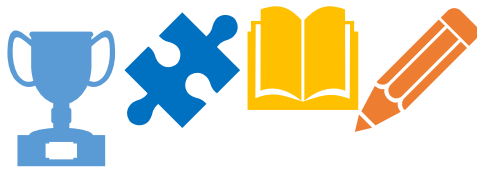
ORBÁN ENDRE: QUO VADIS ALKOTMÁNYOS IDENTITÁS? Közjogi Szemle 2018/3

https://hvgorac.hu/pdf/kjsz_201803_1-13_OrbanEndre.pdf

5. Ellenőrző kérdések

1. Mit jelent a biztonsági deficit?
2. Miként lehet ezt enyhíteni?
3. Milyen érdekazonosság áll fenn a tagállamok között a bel- és igazságügyek területén?
4. Mit tekintünk európai büntetőjognak?
5. Miként tekint a bel- és igazságügyi együttműködés fejlődésére a neofunkcionalista felfogás?

Európai büntetőjog mai fogalma

Részlet Karsai Krisztina: Alapelvei (r)evolúció az európai büntetőjogban c. munkából 15-16. oldal (hivatkozások feloldása ott)

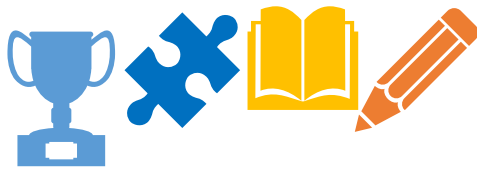
<http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/15403/>

Az elmúlt húsz év hazai és nemzetközi szakirodalmára egyaránt jellemző, hogy egészen a közelmúltig az „európai büntetőjog” kifejezést nem egy jól körülhatárolható jogterületre vonatkoztatták a szerzők, hanem olyan címkének használták, amivel mindazt a rendkívül heterogén jogfejlődési eredményt le lehetett fedni, ami az Unióban a tagállami büntetőjogi alrendszereket érintően történt. Álláspontom szerint egészen a Lisszaboni Szerződés hatálybalépéséig, és az általa bevezetett „forradalmi” újításokig (hatálybalépés 2009. december 1.) ez volt a helyes jogtudományi megközelítés is, jómagam az „európai büntetőjogi integráció” elnevezést használtam.

A kezdeti időszakban tehát a szerzőket az a cél vezérelte, hogy úgy próbálják meg fogalommal és névvel ellátni ezt a radikális jogfejlődést, hogy a fogalom tükrözze az európaiságot, a heterogenitást és a büntetőjoghoz való *valamiféle* kötődést. SIEBER (1991) szerint tehát az „európai büntetőjog” egy „majdani jogterület”, tehát lényegében egy fejlődési folyamat elnevezése.¹ JESCHECK és WEIGEND már önálló fejezetet szentelnek az „európai büntetőjognak” az általános részi tankönyvükben (1996), igaz, sietve rögzítik, hogy az voltaképpen nem is létezik, csak a kezdeményei, méghozzá az Európa Tanács és az Európai Közösség tevékenységének eredményeképpen. Mégis „az európai büntetőjog egy egyedülálló joganyag, amely nemzetközi jogi, közösségi jogi, nemzeti jogi elemeket, valamint a tagállamok közös büntetőjogi hagyományait tartalmazza.”² PRADEL és CORSTENS ezzel szemben már 1999-ben önálló monográfiát jelentet meg

¹ „Europäisches Strafrecht – hier in einem weiten Sinne verstanden – ist »werdendes Recht«, d.h. nicht nur ein statischer Zustand, sondern auch ein Entwicklungsprozess, der noch in hohem Maße beeinflussbar ist”. SIEBER (1991) 958.p.

² „Das europäische Strafrecht ist somit eine Materie eigener Art, die sowohl völkerrechtliches Vertragsrecht als auch europäisches Gemeinschaftsrecht, ferner auch Europabezügliches nationales Recht sowie gemeinsame strafrechtliche Grundsätze der europäischen Staaten enthält”. JESCHECK/WEIGEND (1996) 183.p.

„Európai büntetőjog” címmel, és az ő értelmezésükben „az európai büntetőjog azon (anyagi jogi, eljárásjogi és végrehajtási) büntetőjogi normák összessége, amelyeket az európai államok a bűnözés, különösen a transznacionális szervezett bűnözés elleni hatékonyabb küzdelem érdekében hoztak.”³ LIGETI (2000) az európai büntetőjog kifejezést átfogó kategóriaként használja, ami a büntetőjog európaizálódásának folyamatát fedi le.⁴ Ennél konkrétabb, de kevésbé használható fogalmat ad HARDING (2000), aki kimondja, hogy az európai büntetőjognak öt dimenzióját kell megkülönböztetni, így a) az európai közigazgatási büntetőjogot, b) az európai irányelveket, c) az európai együttműködési hálózatokat, d) a Corpus Juris kezdeményezést⁵ és e) a jogvédelem intézményeit (Európa Tanács, Európai Unió).⁶ Ugyanakkor azért ő is elismeri, hogy kerülni kellene az európai büntetőjog kifejezést, és inkább „az európai büntetőjogi térség” elnevezés használatát javasolja. ALBRECHT és BRAUM (2001) jogtechnikai munkacímnek tekinti az európai büntetőjogot, amivel le lehet írni az európai integráció fejlődését a büntetőjogot érintően.⁷

Ezek a kezdeti fogalmi (elnevezésbeli) próbálkozások alkalmasak voltak arra, hogy áthidalják a definíciós nehézséget, ami abból fakadt, hogy az élő jog fejlődési folyamatát és a már kialakult, szinguláris jogintézményeket szeretnék (szerették) volna egy jól használható kategóriával leírni. Időközben azonban már az európai büntetőjognak van kialakult struktúrája, a további fejlődés – változatlan alapszerződési rendelkezések mellett – ebben a szerkezetben fog haladni, így ma már nem kell megelégednünk *valamilyen hozzávetőlegesen* passzoló fogalommal. Az elmúlt tíz évben a szerzők is már bátrabban

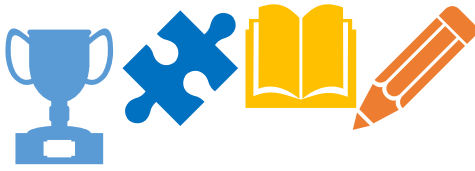
³ „Ce droit est constitué d'un ensemble de normes pénales (substantielles, procédurales, pénitentiaires) communes à divers États d'Europe dans le souci de mieux lutter contre la criminalité et notamment contre la criminalité transnationale organisée”. PRADEL/CORSTENS (1999) 3.p.

⁴LIGETI (2000) 153.p.

⁵ Az Európai Parlament megbízásából 1995-ben előkészítő munkacsoportot hoztak létre, amelybe neves európai büntetőjogászokat hívtak, s amelynek feladata az volt, hogy a Közösség pénzügyi érdekeinek büntetőjogi védelmére javaslatokat dolgozzon ki. A munka gyümölcseit 1997-ben publikálták először Corpus Juris Europae címmel. A dokumentum szövege letölthető a www.law.uu.nl/wiarda/corpus oldalról.

⁶ „a) European administrative-criminal law regimes, b) European „directive” norms or standards, c) European networks of co-operation, d) the Corpus Juris proposal, and e) legal protection regimes (Council of Europe, European Union).” HARDING (2000) 389.p.

⁷ Német eredeti: „rechtstechnischer Arbeitsbegriff”. ALBRECHT/BRAUM (2001) 313-314.p.

jelentkeztek önálló definíciókkal és az európai büntetőjog kifejezés lassanként elkezdett mindenütt hasonló tartalommal bírni. LIGETI (2009) az európai büntetőjogot annak négy elemével definiálja: a) a tagállamok közötti bűnügyi együttműködés; b) a szupranacionális punitív szankciók joga; c) a jogharmonizációs jog; d) az Unió emberi jogi jogvédelmének rendszere.⁸ KLIP (2009) az európai büntetőjogot úgy határozta meg, hogy az egy többszintű jogterületet, amelyet az Európai Unió anyagi és eljárási büntetőjogot és a tagállamok közötti együttműködés normatív befolyása testesít meg, és amit kiegészít az Unió közvetlenül végrehajtható büntetőjoga (a versenyjog és az Európai Ügyészi Hivatal.⁹ HECKER (2012) pedig önálló jogterületként tekint az európai büntetőjogra, ami a büntetőjogot érintő uniós jogból, (regionális) nemzetközi jogi normákból és a harmonizált belső büntetőjogi rendelkezésekből áll.¹⁰

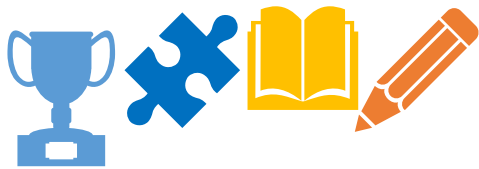
Számomra is elfogadható és képviselhető ma már az európai büntetőjog kifejezés, és annak önálló fogalmi tartalommal történő használata, mivel ma már nincsenek az európai büntetőjog mint önálló jogterület létjogosultságával és fogalmával kapcsolatosan kétségeim: az európai büntetőjog nem más, mint az EUMSZ alapján kibocsátott, büntetőjogi tartalmú uniós jog.¹¹ Az európai büntetőjog tagállami leképeződése a tagállami „harmonizált” joganyag, de ez nem tekinthető az európai büntetőjog részének. Így az európai büntetőjog elnevezés egyben jogági tisztaságot is tükröző fogalmat is megtestesít, ezzel a kutatási céloknak megfelel, egyébként pedig kifejezetten alkalmas a szakmai diskurzus közös nevezőre hozására. Megjegyezhető, hogy ez a fogalmi lehatárolás uniós jogi kiindulópontot követ és nem tagállami büntetőjogit.

⁸LIGETI (2009b) 19-29., 26.p.

⁹ „*European Criminal Law is defined as the multilevel field of law which the European Union either has normative influence on substantive criminal law and criminal procedure or on the cooperation between Member States. This is supplemented by the area in which the European Union directly enforces criminal law, namely, competition law and the European Public Prosecutor's Office.*” KLIP (2009) 2.p.

¹⁰ „*Rechtsmaterie eigener Art, die sowohl strafrechtsrelevantes Unionsrecht, regionales Völkerrecht als auch das hiervon beeinflusste nationale Strafrecht umfasst.*” HECKER (2012) 5.p.

¹¹ Ebben a munkában az uniós jog és a közösségi jog kifejezések egymás szinonimájaként szerepelnek, igaz, az utóbbi használatára csak azokon a helyeken kerül sor, ahol a közösségi jog időbeli aspektusa (a Lisszaboni Szerződés módosításainak hatálybalépéséig) releváns a téma szempontjából. Egyébként az uniós jog kifejezést használok a korábban közösségi jog néven kialakult jogterületre is.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító:
EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE